

AZ EURÓPAI UNIÓ PÉNZMOSÁS ELLENI ELSŐ ÉS MÁSODIK IRÁNYELVÉNEK ÉS A FATF AJÁNLTÁSAINAK ELTÉRŐ RENDELKEZÉSEI

PAPP ZSÓFIA
doktorandusz

A pénzmosás elleni küzdelem alapvető célja annak megakadályozása, hogy a bűnelkövetők a bűncselekményekből származó jövedelmeiket felhasználják. A pénzmosás határon átnyúló jellege (tehát az a tény, hogy az alapbűncselekmények és a kapcsolódó pénzmosás elkövetői nincsenek tekintettel az országhatárookra) felveti a pénzmosás elleni küzdelem terén a *nemzetközi együttműködés szükségességét*.

„[A pénzmosás elleni küzdelemben] az egyes államok által tett lépéseknek a lehető leghatékonyabb formát kell öltetniük, meg kell felelniük a belső jogrend által támasztott követelményeknek, illetve nemzetközi standardoknak, továbbá elengedhetetlen, hogy bűnüldöző szervezetrendszerük képes legyen annak végrehajtására. A nemzetközi intézkedések is a hatékonyság irányába igyekeznek fejleszteni a nemzeti jogalkotást, bűnüldözést és igazságszolgáltatást.”¹

A nemzetközi szervezetek, mint például az OECD, az Európai Unió, az Európa Tanács, az IMF, valamennyien foglalkoznak a pénzmosás és a nemzetközi vonatkozású bűncselekmények problémájával. Az ilyen bűncselekmények elleni küzdelemre számos nemzetközi szervezetet és szervet is létrehoztak, mint például az Interpol, az Europol, az Egmont Csoportot és egyéb regionális munkacsoportokat. Ezek közül a Pénzügyi Akciócsoport (Financial Action Task Force, továbbiakban: FATF) kifejezetten a pénzmosás elleni küzdelemre specializálódott.

Magyarország az utóbbi években jelentős erőfeszítéseket tett a pénzmosás elleni rendszer erősítésében. Ennek legfontosabb lépése a pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2003. évi XV. törvény elfogadása volt. Magyarország alapvetően rendelkezik már azon jogszabályi háttérrel, amely megfelelő a pénzmosás

¹ CECH ANDRÁS – SZÜTS MÁRTON: A pénzmosás elleni küzdelem nemzetközi követelményrendszere és a magyar jog(szabályok). *Külgazdaság*, 2003/6. 79.

elleni küzdelem hatékony lefolytatására és a gyakorlati megoldások is megfelelő irányba mozdítják a rendszert. Magyarország nemzetközi kötelezettségeit a pénzmosás és terrorizmus-finanszírozás elleni küzdelem terén elsősorban az Európai Unió pénzmosás elleni irányelvei és a FATF ajánlásai határozzák meg.

Jelen tanulmány az Európai Unió első és második pénzmosás elleni irányelvei és a FATF ajánlások bizonyos eltéréseit tekinti át. A tanulmány elkészítésekor nagymértékben támaszkodtam a Moneyval (az Európa Tanács Pénzmosás Elleni Bizottsága – Select Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures) vizsgálója által az IMF/Moneyval vizsgálat múlt évi lefolytatása során Magyarországról készített jelentésre, amely a magyar rendszer megfelelőségét vizsgálta az Európai Unió pénzmosás elleni irányelveivel kapcsolatban.²

I. Az Európai Unió pénzmosás elleni első és második irányelve és a FATF ajánlásai

1. Az Európai Unió pénzmosás elleni első és második irányelve

Az Európai Unió is foglalkozik – irányelvi szinten – a pénzmosással. Az Unió döntéshozó szervei ugyanis felismerték, hogy a szervezett bűnözés növekvő térhódítása az integrált pénzügyi rendszer által kínálgató lehetőségekkel együtt komoly kockázatot jelent: az uniós kereteken belül elkövetett pénzmosás elterjedését.

A már hatályos nemzetközi egyezményeket alapul véve ezért egy – a Közösség sajátosságaihoz igazodó – irányelvet készítettek, amelynek címe: Az Európai Közösségek Tanácsának 91/308/EGK irányelve a pénzügyi rendszerek pénzmosás céljára való felhasználásának megelőzéséről.³ Ezt később a következő irányelv módosította: Az Európai Parlament és a Tanács 2001/97/EK irányelve a pénzügyi rendszerek pénzmosás céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló 91/308/EGK tanácsi irányelv módosításáról⁴ (a módosított irányelv a továbbiakban: az EU második pénzmosás elleni irányelve).⁵

2. A Pénzügyi Akciócsoport (Financial Action Task Force – FATF)

A Pénzügyi Akciócsoportot a legfejlettebb államok G7 csoportja 1989-ben hívta életre azzal a céllal, hogy elősegítse a nemzetközi fellépést a pénzmosás megelőzése és megakadályozása terén. A jelenleg 31 országból (a legjelentősebbek az EU tagállamok mellett az USA, Kanada, Ausztrália, Japán, Svájc), valamint két nemzetközi szervezetből (Európai Bizottság és Öbölmenti Együttműködési Tanács) álló FATF-nak

² Moneyval Third Round Detailed Assessment Report on Hungary (Anti-money laundering and combating the financing of terrorism) – Compliance with the European Union Anti-Money Laundering Directives (Memorandum prepared by Mr. Herbert Z. Laferla) (http://www.coe.int/T/E/Legal_affairs/Legal_co-operation/Combating_economic_crime/Money_laundering/Evaluations/Reports_summaries.asp)

³ Az Európai Közösségek hivatalos lapja, L 281/26. szám, 1997. 10. 14.

⁴ Az Európai Közösségek hivatalos lapja, L 344. szám, 2001. 12. 28.

⁵ GÁL ISTVÁN LÁSZLÓ: *A pénzmosás*. Budapest: KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., 2004. 42.

hazánk nem tagja,⁶ de a magyar kormány döntése alapján a pénzügyminiszter a FATF elnökéhez címzett levélben már jelezte Magyarország csatlakozási szándékát.

A FATF határozza meg a pénzmosás és terrorizmus-finanszírozás elleni nemzetközi küzdelem stratégiáját és főbb elemeit. Feladata a pénzmosás és terrorizmus-finanszírozás elleni harc nemzetközi szabványának kialakítása, tagállamai ilyen irányú jogalkotásának, gyakorlatának, intézkedéseinek vizsgálata, értékelése, ezen intézkedések fejlesztésének, harmonizálásának elősegítése és a nemzetközi együttműködés erősítése. A FATF 40 pontban dolgozta ki ajánlásait, amelyeket minden nemzetközi szervezet elfogadott alapelveként. Az ajánlások kiemelik a multilaterális együttműködés fontosságát, a nemzeti jogrendszerek megerősítésének szükségességét, a pénzintézetek és pénzügyi felügyeletek (valamint a meghatározott nem pénzügyi szolgáltatók és hivatások) teendőit, valamint a nemzetközi információcsere fontosságát.⁷ A negyven ajánlást (amelynek első változata 1990-ben készült, majd amelyet 1996-ban módosítottak először) már több mint 130 ország fogadta el pénzmosás elleni alapszabályként. (Értelmező rendelkezések is születtek 1990–1995 között, amelyeknek célja az ajánlások részletesebb szempontjaira vonatkozó iránymutatás volt.) A negyven ajánlást a FATF 2003-ban felülvizsgálta és felújította.⁸

2001 októberében a FATF kiterjesztette felhatalmazását a terrorizmus finanszírozásának kérdéskörére is, és az elmúlt években kilenc speciális ajánlást fogalmazott meg a terrorizmus-finanszírozás elleni küzdelemmel kapcsolatban.⁹

A pénzmosás és terrorizmus-finanszírozás elleni küzdelem egyik kulcseleme az az igény, hogy az egyes országok rendszereit megvizsgálják és értékélik ezen nemzetközi standardoknak való megfelelőségük szempontjából. Ezért a FATF – az ajánlások és az ezek követésének vizsgálatára szolgáló módszertan alapján – minden tagállamról meghatározott rendszerességgel jelentést készít. Az országokról készült jelentéseket a plenáris ülésen vitatják meg a tagállamok képviselői. A FATF és a FATF-típusú regionális testületek (pl. a Moneyval, amelynek Magyarország is tagja) által készített közös értékelések, valamint az IMF és a Világbank vizsgálati rendszert alkotnak annak biztosítása érdekében, hogy a FATF ajánlásokat hatékonyan hajtsák végre valamennyi országban.

II. Az EU pénzmosás elleni második irányelvének és a FATF ajánlásainak eltérő rendelkezései

Az EU pénzmosás elleni második irányelvében hét olyan cikk található, amely a FATF 40 ajánlásában meghatározott követelményektől eltérő rendelkezéseket fogalmaz meg:

2a. cikk: a pénzmosás megelőzése érdekében megállapított kötelezettségek alkalmazása (személyi hatály);

⁶ MARTON BERNADETT: A pénzmosás megelőzése és megakadályozása. *Európai Tükör különszám*, 2004/1. 219.

⁷ Uo.

⁸ <http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/7/40/34849567.Pdf> (FATF The Forty Recommendations)

⁹ <http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/8/17/34849466.pdf> (FATF Special Recommendations on Terrorist Financing)

- 3. cikk: az ügyfél-azonosítás szabályai;
- 6. cikk: a gyanús ügyletek bejelentése és azon tények, amelyek pénzmosás gyanújára adhatnak okot;
- 7. cikk: a gyanús ügyletek felfüggesztése;
- 8. cikk: a bejelentésekkel kapcsolatos információátadás (értesítés, 'tipping off');
- 10. cikk: a felügyelő hatóságok által észlelt, gyanús ügyletekre okot adó tények bejelentése;
- 12. cikk: a pénzmosás megelőzése érdekében megállapított kötelezettségek kiterjesztése.

2a. cikk: az irányelvben megállapított kötelezettségek alkalmazása (az irányelv személyi hatálya)

Az EU pénzmosás elleni második irányelvének 2a. cikke felsorolja azon intézménytípusokat és a szakmai tevékenységük gyakorlása során eljáró jogi vagy természetes személyeket, amelyek az irányelv hatálya alá tartoznak: a hitelintézetek, a pénzügyi szervezetek, valamint meghatározott nem pénzügyi szolgáltatók és hivatások képviselői (könyvvizsgálók, könyvelők és adótanácsadók; ingatlanügynökök; közjegyzők és más független jogi hivatások képviselői; nagy értékű árucikkek kereskedői; kaszinók). A cikk meghatározza azon konkrét ügylet-típusokat, amelyek esetében a *közjegyzők és más független jogi hivatások képviselői* az irányelv hatálya alá tartoznak (például az ingatlanok vételével vagy eladásával, illetve az ügyfelek készpénzének, értékpapírjainak vagy más vagyoni eszközeinek kezelésével kapcsolatos ügyletek). Ezen szakmák képviselőire tehát nem általánosságban, hanem csak bizonyos ügyletekben történő közreműködés esetén terjed ki az irányelv hatálya. A *könyvvizsgálók, könyvelők és adótanácsadók* azonban a szakmai tevékenységük végzése során minden esetben kötelesek az irányelv rendelkezéseit alkalmazni.

A FATF 12. ajánlása, amely kiterjeszti a pénzmosás megelőzésével és megakadályozásával kapcsolatos követelmények alkalmazását meghatározott nem-pénzügyi szolgáltatókra és hivatásokra is, nem alkalmazandó *könyvvizsgálókra és adótanácsadókra*. A *könyvelők* esetében az ajánlásokban megfogalmazott követelmények csak a tevékenység végzésének bizonyos eseteire alkalmazandók. Ezen esetkör azonos az ügyvédek, közjegyzők és más független jogi hivatások esetében a jelen ajánlásban meghatározott tevékenységekkel (ezen esetkör lényegében megegyezik az EU második pénzmosás elleni irányelvében a közjegyzők és más független jogi hivatások képviselői kapcsán meghatározott ügylet-típusokkal). A FATF 16. ajánlása hangsúlyozottan arra ösztönzi az országokat, hogy a bejelentési kötelezettséget terjesszék ki a könyvelők által végzett egyéb szakmai tevékenységekre is, beleértve a könyvvizsgálói tevékenységet. Ez az ajánlás nem utal azonban az adótanácsadókra.

Az EU pénzmosás elleni második irányelvé 2a. cikkének példálózó felsorolása alapján a pénzmosás megelőzésével és megakadályozásával kapcsolatos kötelezettségek a *nagy értékű árucikkek kereskedői* esetében meglehetősen széles körre alkalmazandók: nagy értékű árucikkek, mint például drágakövek vagy nemesfémek vagy művészeti alkotások kereskedői, árverezők, amennyiben a fizetés készpénzben történik és az összeg legalább 15 000 eurót tesz ki.

Ehhez képest a FATF 12. ajánlása a pénzmosás megelőzésével és megakadályozásával kapcsolatos kötelezettségek alkalmazását kifejezetten csak a *nemesfém- és drágakő-kereskedőkre* terjeszti ki, ha valamely ügyféllel a meghatározott, vonatkozó küszöbértéket elérő vagy azt meghaladó összegű készpénzes tranzakciót hajtanak végre. (A vonatkozó küszöbérték a 12. ajánláshoz fűzött 'Értelmező rendelkezés' alapján: 15 000 USA-dollár/euró.) Mindezt megerősíti a FATF ajánlásokhoz kapcsolódó 'Szójegyzék', amely a nem-pénzügyi szolgáltatók és hivatások felsorolásában csak a nemesfém- és drágakő-kereskedőket említi.

3. cikk (3) és (4) bekezdés: Az ügyfél-azonosítás szabályai – Derogáció

Eltérve azon általános kötelezettségtől, hogy az irányelv hatálya alá tartozó személyek és intézmények kötelesek az ügyfeleket azonosítani, az EU pénzmosás elleni második irányelvének 3. cikk (3) bekezdése alapján nem kötelező az azonosítás azon *biztosítási szerződések* esetében, amikor a szerződő fél díjfizetési kötelezettségének éves összege nem haladja meg az 1000 eurót, illetve amikor az éves egyösszegű befizetés nem haladja meg a 2500 eurót. Továbbá ugyanezen cikk (4) bekezdése alapján a tagállamoknak diszkrecionális joga úgy rendelkezni, hogy nem kötelező a személyazonosság igazolása azon nyugdíjbiztosítási szerződések esetében, amelyek nem tartalmaznak a visszavásárlási összegre vonatkozó kikötést, illetve amelyek nem használhatóak fel kölcsön fedezeteként.

A FATF 5. ajánlása, amely az ügyfél-azonosításra vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza, *nem fogalmaz meg hasonló derogációt*. Lehetőséget biztosít azonban az ügyfél-azonosítási eljárások *kockázat-alapon* történő alkalmazására (az erről történő döntés meghozatala az országok diszkrecionális jogköre). Így bizonyos körülmények között, ahol alacsony a pénzmosás kockázata, az országok engedélyezhetik a pénzügyi szervezetek számára csökkentett vagy egyszerűsített intézkedések alkalmazását. Tulajdonképpen az 5. ajánláshoz fűzött 'Értelmező rendelkezés' ugyanazon példákat jelöli meg, mint amelyeket az EU pénzmosás elleni második irányelve is tartalmaz az egyszerűsített vagy csökkentett ügyfél-azonosítási intézkedések alkalmazásával kapcsolatban.

3. cikk (5) és (6) bekezdés: Az ügyfél-azonosítás szabályai – Kaszinók

Az EU második pénzmosás elleni irányelvének 3. cikk (5) bekezdése megköveteli a kaszinók valamennyi ügyfelének azonosítását abban az esetben, ha *1000 euró vagy azt meghaladó értékben játékszetonokat vásárolnak vagy adnak el*. Ugyanezen cikk (6) bekezdése azonban kimondja, hogy az állami felügyelet alá tartozó kaszinókat úgy tekintik, hogy minden esetben eleget tesznek az azonosítási kötelezettségüknek, amennyiben az ügyfeleiket a *belépéskor* azonnal regisztrálják és azonosítják, függetlenül a megvásárolt zsetonok számától.

A FATF 12. ajánlása alapján az ügyfél-azonosításra és a nyilvántartásra vonatkozó kötelezettségek a kaszinók esetében akkor alkalmazandók, ha az ügyfelek a vonatkozó meghatározott *küszöbértéket elérő vagy meghaladó összegű pénzügyi ügyleteket* hajtanak végre. Az ajánlásra vonatkozó 'Értelmező rendelkezés' a küszöbértéket 3000

euróban határozza meg, függetlenül attól, hogy a tranzakció egy ügyleti megbízással vagy egymással összefüggő több ügyleti megbízással valósul meg. Továbbá a ‘Vizsgálati módszertanban’¹⁰ – a 12. ajánlás kapcsán megfogalmazott ‘Lényeges követelmények’ között – a FATF (példákkal) meghatározza a kaszinókban lebonyolítható *pénzügyi ügyleteket*. Ezek magukban foglalják kaszinó zsetonok vagy játékpénzek megvásárlását vagy készpénzre váltását, számlák nyitását, átutalások (wire transfer) vagy pénzváltási tevékenység lebonyolítását. Ez lényegesen tágabb kört foglal magában, mint amit az EU pénzmosás elleni második irányelve meghatároz (az azonosítási kötelezettség akkor áll fenn, ha az ügyfél 1000 euró vagy azt meghaladó értékben játékszetonokat vásárol vagy ad el).

A FATF ajánlásaiban a kaszinók vonatkozásában megfogalmazott azonosítási kötelezettségek alkalmazandók az *internetkaszinók* esetében is, ellentétben az EU pénzmosás elleni második irányelvének szabályozásával.

6. cikk: A gyanús ügyletek bejelentése

A gyanús ügyletek bejelentése érdekében az EU második pénzmosás elleni irányelvének 6. cikk (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az irányelv hatálya alá tartozók *bejelentési kötelezettsége* a pénzmosás elleni küzdelemért felelős hatóságok felé azon tényekre vonatkozik, amelyek pénzmosásra utalhatnak. A FATF 13. ajánlása viszont a bejelentési kötelezettséget azon esetekre írja elő a ‘Pénzügyi információs egység’ (Financial Intelligence Unit, továbbiakban: FIU) felé, amikor a pénzügyi szervezet gyanítja vagy megfelelő alapot lát annak gyanítására, hogy az adott pénzösszeg bűncselekményből származik.

Az EU irányelv 6. cikkének (3) bekezdése lehetőséget biztosít a tagállamoknak a közjegyzők és a független jogi hivatások képviselői esetében egy megfelelő *önszabályozó testület* kijelölésére azzal a céllal, hogy ez a testület kapjon információkat (bejelentéseket) azon tényekről, amelyek pénzmosásra utalhatnak.

A FATF 16. ajánlása kiterjeszti a 13. ajánlásban megfogalmazott bejelentési kötelezettség alkalmazását a meghatározott nem-pénzügyi szolgáltatók és hivatások képviselőire is, de közvetlenül nem biztosít lehetőséget az országok számára a bejelentéseket fogadó önszabályozó testületek kijelölésével kapcsolatban. Erre nézve csak a 16. ajánlásra vonatkozó ‘Értelmező rendelkezés’ tartalmaz útmutatást, amely alapján az országok engedélyezhetik az ügyvédek, közjegyzők, más független jogi hivatások képviselői és a könyvelők részére, hogy a bejelentéseket a saját megfelelő önszabályozó testületüknek küldjék meg. (Fontos azt is megjegyezni, hogy ezen ‘Értelmező rendelkezés’ már a könyvelőkre is kiterjeszti ezt a lehetőséget, míg az EU pénzmosás elleni második irányelve nem tartalmaz ilyen rendelkezést.)

Végül az EU irányelv 6. cikk (3) bekezdése megköveteli, hogy abban az esetben, ha a jogi szakmák képviselőivel kapcsolatban azt a lehetőséget fogadják el, hogy egy önszabályozó testületen keresztül teljesítik a bejelentési kötelezettséget, akkor a tag-

¹⁰ <http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/45/15/34864111.pdf> (FATF Methodology for Assessing Compliance with the FATF 40 Recommendations and the FATF 9 Special Recommendations)

államoknak kell megállapítaniuk az *együtműködés* megfelelői formáit az önszabályozó testület és a pénzmosás elleni küzdelemért felelős hatóságok között.

A FATF 16. ajánlása nem tartalmaz közvetlenül az együtműködésre vonatkozó rendelkezéseket, de a 16. ajánláshoz kapcsolódó 'Értelmező rendelkezés' – bár nem kötelező jelleggel – feltétellel teszi az együtműködés megfelelő formájának létezését az önszabályozó szervezetek és a FIU között arra az esetre, ha a bejelentési kötelezettség teljesítése egy önszabályozó testületen keresztül történik.

7. cikk: Gyanús ügyletek – Tartózkodás / Felfüggesztés

Az EU pénzmosás elleni második irányelvének 7. cikke kimondja, hogy az irányelv hatálya alá tartozó intézmények és személyek kötelesek az olyan *ügyletek lebonyolításától tartózkodni, amelyekről tudják vagy gyanítják, hogy pénzmosással kapcsolatosak*, egészen addig, amíg nem értesítették a pénzmosás elleni küzdelemért felelős hatóságokat. Ezen hatóságok (a saját nemzeti jogszabályaikban meghatározott feltételek szerint) jogosultak az ügylet végrehajtásának leállítására. Továbbá abban az esetben, ha nincs lehetőség az ügylet végrehajtásának felfüggesztésére, vagy a felfüggesztés meghiúsítaná például a nyomozás erőfeszítéseit, az irányelv kimondja, hogy *a hatóságokat az ügylet lebonyolítását követően azonnal tájékoztatni kell* (a gyanús ügyletre vonatkozó bejelentés megküldésével).

A FATF 13. ajánlása – amely a bejelentési kötelezettségről rendelkezik abban az esetben, ha valamely pénzügyi szervezet gyanítja vagy megfelelő alapot lát annak gyanítására, hogy az adott pénzösszeg bűncselekményből származik – *nem tartalmazza azon kötelezettségeket, amelyeket az irányelv 7. cikke megfogalmaz.*

A FATF 5. ajánlása – amely az ügyfelek azonosításáról szól – részben érinti ezt a kérdést, de csak arra az esetre vonatkoztatva, amikor egy pénzügyi szervezet *nem képes azonosítani az ügyfelet vagy az üzleti kapcsolat jellegét* (a pénzügyi szervezet ilyen esetben köteles az ügylet felfüggesztésére). Az ajánlás azonban nem rendelkezik a hatóságok azon jogköréről, hogy le tudják állítani egy ügylet végrehajtását, továbbá az ügylet bejelentése sem kötelező (a pénzügyi szervezet csak megfontolni köteles az érintett ügyféllel összefüggésben a gyanús ügylet bejelentését). Az 5. ajánláshoz kapcsolódó 'Értelmező rendelkezés' teszi csak kötelezővé a pénzügyi szervezet számára ezen körülmények között a gyanús ügyletekre vonatkozó bejelentések megtételét a FIU felé.

8. cikk: A bejelentésekkel kapcsolatos információátadás (értesítés, 'tipping off') szabályai

Az EU második pénzmosás elleni irányelvének 8. cikk (1) bekezdése *megtiltja* az irányelv hatálya alá tartozó intézmények és személyek, valamint azok vezetői és alkalmazottai számára, hogy az érintett ügyfélnek vagy harmadik személyeknek a *tudomására hozzák azt a tényt, hogy egy gyanús ügylettel kapcsolatos bejelentés vagy információ továbbításra került a hatóságok részére* vagy azt a tényt, hogy *pénzmosással kapcsolatos nyomozás van folyamatban*. A 8. cikk (2) bekezdése által kínált lehetőség alapján a tagállamok nem kötelesek alkalmazni az (1) bekezdésben előírt ti-

lalmat a közjegyzők, más független jogi hivatások képviselői, könyvvizsgálók, könyvelők és adótanácsadók esetében.

A FATF 14. ajánlás b) pontja hasonló kötelezettséget ír elő a pénzügyi szervezetekre, azok vezetőire, tisztviselőire és alkalmazottaira. A FATF 16. ajánlása kiterjeszti ezt a tilalmat valamennyi meghatározott nem pénzügyi szolgáltatóra (üggyvédekre, közjegyzőkre, más független jogi hivatások képviselőire, könyvelőkre, kaszinókra, ingatlanügynökökre, nemesfém- és drágakő-kereskedőkre stb.)

A 14. ajánlásban meghatározott tilalom azonban csak a gyanús ügyletekre vonatkozó bejelentések, valamint a kapcsolódó információk továbbítására vonatkozik, és nem terjed ki a folyamatban lévő pénzmosással kapcsolatos nyomozásokra. Továbbá a FATF ajánlásai nem adnak lehetőséget az államoknak arra, hogy bizonyos meghatározott nem-pénzügyi szolgáltatókat kivételként kezeljenek az információ átadásának tilalma vonatkozásában. A 14. ajánlás 'Értelmező rendelkezése' csak egy esetben ad lehetőséget kivételre az információátadásnak (az értesítésnek) a tilalma alól: amennyiben a meghatározott nem pénzügyi szolgáltatók (üggyvédek, közjegyzők, más független jogi hivatások képviselői és könyvelők) önállóan eljárva arra törekvesnek, hogy az ügyfelet lebeszéljék a jogellenes cselekmény elkövetéséről, akkor ez nem minősül az ügyfél értesítésének ('tipping-off'-nak).

10. cikk: A felügyelő hatóságok általi bejelentési kötelezettség

Az EU pénzmosás elleni második irányelvének 10. cikke alapján a tagállamok kötelesek biztosítani, hogy amennyiben az irányelv hatálya alá tartozó intézményeknél és személyeknél a hatáskörrel rendelkező hatóság által folytatott vizsgálat során vagy más módon *a hatóságok olyan tényeket tárnak fel, amelyek pénzmosásra vonatkozó bizonyítékot képezhetnek*, akkor *tájékoztatják a pénzmosás elleni küzdelemért felelős hatóságokat*.

Az irányelv más felügyelő szervekre is kiterjeszti ezt a kötelezettséget, és ennek alapján a tagállamok kötelesek biztosítani azt is, hogy törvény vagy rendelet által a tőzsde, a deviza- és a származékos pénzügyi eszköz piacának ellenőrzésével felhatalmazott felügyeleti szervek is tájékoztassák a pénzmosás leküzdéséért felelős hatóságokat, ha olyan tényeket fedeznek fel, amelyek pénzmosásra vonatkozó bizonyítékot képezhetnek.

A FATF a 23. és 24. ajánlásában fogalmazza meg a pénzügyi szervezetek, valamint a meghatározott nem-pénzügyi szolgáltatók és hivatások vonatkozásában *a szabályozásra és felügyeletre vonatkozó követelményeket*. Ennek alapján az országok kötelesek gondoskodni (az ajánlásokban meghatározott szempontok szerint) a pénzügyi szervezetek, valamint a meghatározott nem pénzügyi szolgáltatók és hivatások megfelelő szabályozásáról és felügyeletéről (annak érdekében, hogy a pénzmosás és a terrorizmus-finanszírozás elleni küzdelem követelményeinek betartását figyelemmel kísérendő és biztosító hatékony rendszerek működjenek az egyes országokban). A FATF 26-32. ajánlásai pedig a pénzmosás és a terrorizmus-finanszírozás elleni küzdelem céljait szolgáló *intézményi és egyéb intézkedésekre vonatkozó követelményeket* fogalmazzák meg. Ezen ajánlások rendelkeznek az illetékes hatóságok kijelölésének, azok jogköre és forrásai meghatározásának kötelezettségéről (Pénzügyi Információs Egy-

ség létrehozása; rendőri hatóság kijelölése a pénzmosással és terrorizmus-finanszírozással kapcsolatos nyomozások lefolytatására, különleges nyomozati eljárások és egyéb hatékony mechanizmusok alkalmazása; a felügyelő hatóságok megfelelő hatáskörének biztosítása; átfogó statisztikai adatállomány fenntartása stb.).

A FATF azonban – ellentétben az EU pénzmosás elleni második irányelvének rendelkezéseivel – *nem ír elő bejelentési kötelezettséget a felügyelő hatóságok részére* arra az esetre, ha az általuk lefolytatott vizsgálat során gyanús tevékenységre vonatkozó (pénzmosásra utaló) tényeket tárnak fel. A felügyelő hatóságok tehát nem kötelesek jelentést tenni ebben az esetben a pénzmosás elleni küzdelemért felelős hatóságoknak.

12. cikk: A pénzmosás megelőzése érdekében megállapított kötelezettségek kiterjesztése

Az EU pénzmosás elleni második irányelvének 12. cikke alapján a tagállamok *kötelesek az irányelv rendelkezéseit teljes mértékben vagy részben kiterjeszteni az irányelv 2a. cikkében – amely az irányelv személyi hatályát határozza meg – említett intézményeken, szervezeteken vagy személyeken kívül az olyan tevékenységeket folytató szakmákra és vállalkozás-típusokra, amelyeknél különösen valószínű, hogy azokat pénzmosás céljára használják fel.*

A FATF 20. ajánlása hasonló előírást tartalmaz az országok számára, annyi eltéréssel, hogy ezt nem kötelező módon teszi: az ajánlás felszólítja az országokat, hogy *fontolják meg a FATF ajánlások alkalmazásának – a pénzügyi szervezetek, valamint a meghatározott nem-pénzügyi szolgáltatók és hivatások körén kívüli – olyan szolgáltatókra és hivatásokra történő kiterjesztését, amelyekkel összefüggésben a pénzmosással és a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatos kockázatok merülnek fel.*

III. Az Európai Unió harmadik pénzmosás és terrorizmus-finanszírozás elleni irányelve

Az Európai Unió pénzmosás és terrorizmus-finanszírozás elleni harmadik irányelvét¹¹ (a továbbiakban: az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve) az Európai Unió Tanácsa a 2005. szeptember 20-i ülésén fogadta el, és az Európai Unió hivatalos lapjában 2005. november 25-én tették közzé. A tagállamok 2007. december 15-ig kötelesek hatályba léptetni azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az irányelvnek megfeleljenek. Az irányelv végrehajtó rendelkezéseinek elkészülte a komitológia eljárás 2006. januári megindítását követő hat hónap elteltével várható.

Az EU pénzmosás elleni harmadik irányelve felváltja a 91/308/EGK irányelvet és annak 2001-es (2001/97/EK) módosítását. Az irányelv célja többek között a FATF pénzmosás elleni küzdelem kapcsán megfogalmazott és időközben módosított 40

¹¹ Az Európai Parlament és a Tanács 2005/60/EK irányelve a pénzügyi rendszereknek a pénzmosás, valamint terrorizmus-finanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről. *Az Európai Unió hivatalos lapja*, L 309. szám, 2005. 11. 25.

ajánlásának, valamint a terrorizmus-finanszírozás megakadályozásával kapcsolatban a FATF által elfogadott 9 új speciális ajánlásnak a közösségi jogba történő beemelése.

Tekintettel arra, hogy az EU tagállamoknak jelenleg az EU pénzmosás elleni második irányelve rendelkezéseinek kell megfelelniük, nagy valószínűséggel valamennyiük számára problémát jelentenek az EU irányelv és a FATF ajánlások eltérő rendelkezései, illetve az a tény, hogy a FATF ajánlásainak nem tudnak megfelelni maradéktalanul. Ezen problémára ad megoldást az EU harmadik pénzmosás elleni irányelve azáltal, hogy *a közösségi jogba emeli a FATF 40 + 9 ajánlásának rendelkezéseit*.

Az irányelv átültetése szükségessé teszi majd az EU tagállamok hazai szabályozási és végrehajtási rendszerének áttekintését és a szükséges módosítások megtételét. Tekintettel azonban arra, hogy az új irányelv esetében az átültetésre két éves határidő áll rendelkezésre, illetve arra, hogy az új irányelv végrehajtó rendelkezései csak meghatározott idő elteltével készülnek el (és ezek elkészültéig nem lehet az irányelv átvételét hatékonyan és teljes mértékben végrehajtani), a tagállamok még viszonylag hosszú ideig az EU pénzmosás elleni második irányelvének rendelkezéseit alkalmazzák, és ezáltal aktuális problémát jelentenek az irányelv és a FATF ajánlások eltérései.